

**LEGETØJSARBEJDET I
FÆNGSLERNE
GENNEM 25 AAR**

AKTIESELSKABET

DANSK LEGETØJSFABRIK

KØBENHAVN

Efterskrift

Denne udgave er en elektronisk genudgivelse af den oprindelige udgave.

Ideen til genudgivelsen opstod i forbindelse med oprettelsen af en hjemmeside om Onkel Haralds Tog, dette lille spændende hæfte findes kun på 4 biblioteker og burde være tilgængeligt for samlere af dansk fængselslegetøj.

For de lidt mere nørdede: Teksten er scannet ind og efterbehandlet med OCR software, så teksten ikke står som et billede men som rigtig tekst som man kan søge i på Internettet, og som også står pænere i et genoptryk.

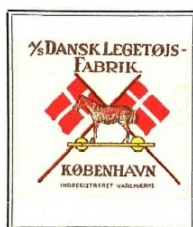
Billeder og grafik er også blevet efterbehandlet, så de fremstår bedst muligt.

I dokumentet er der brugt de skrifttyper, der findes i Windows, de passer desværre ikke helt med de skrifttyper, der er brugt i det oprindelige dokument, derfor er linieskift ikke helt de samme steder.

Hvidovre december 2006

LEGETØJSARBEJDET I FÆNGSLERNE GENNEM 25 AAR

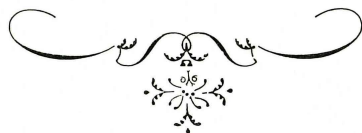
1905

1930

AKTIESELSKABET
DANSK LEGETØJSFABRIK
VIGERSLEV ALLÉ 160 – KØBENHAVN – VALBY
Enefabrikation og Salg

*De*tte lille Skrift udsendes af ^A/_s Dansk Legetøjsfabrik i Anledning af, at det er 25 Aar siden, at Legetøjsarbejdet blev indført i danske Fængsler og Arresthuse. — ^A/_s Dansk Legetøjsfabrik har Eneret til Fabrikation af Legetøj i Fængslerne, dog med Forpligtelse til at beskæftige et nærmere bestemt Antal Fanger og at afgive til Fængslerne de hertil nødvendige Bestillinger efter Modeller, som med fornødent Hensyn til de særlige Forhold, der gør sig gældende i et Fængsel, iøvrigt lader sig fremstille med de forhaandenværende Kræfter. — Som det vil fremgaa af det efterfølgende, er Virksomheden for 25 Aar siden paabegyndt af Grosserer Otto Larsen. Den overgik i Aaret 1916 til ovennævnte Selskab med Grosserer Otto Larsen som Direktør. Bestyrelsen bestaar af: Overretssagfører Axel Kaae, Formand, Inspektør i Statsanstalten for Livsforsikring H. Rasmussen og Grosserer Otto Larsen. Af tidligere nu afdøde Bestyrelsesmedlemmer bør nævnes Grosserer Carl Wright og Landstingsmand Henrik Nielsen, Roskilde. Grosserer Wright var i 11 Aar indtil sin Død i 1927 Formand i Bestyrelsen. Han var Selskabet en god Mand, der med Interesse og Virkelyst gik op i sit Hverv, som han røgtede samvittighedsfuldt gennem de mange Aar. Hvad der her er sagt om Grosserer Wright gælder lige saa fuldt Landstingsmand Henrik Nielsen, Roskilde, som døde i Foraaret 1930. Han var Medlem af Bestyrelsen fra 1916, de sidste 3 Aar som Formand. — For at kunne føre denne Virksomhed igennem har det naturligvis været nødvendigt at anlægge den efter forretningsmæssigt lønnede Synspunkter, men disse har ikke udelukkende været de afgørende, hvad bl. a. fremgaar af, at adskillige kendte Navne i sit Tid har tegnet Aktier i Selskabet mere for at støtte Sagen end med Udbytte for Øje.

LEGETØJSARBEJDET I FÆNGSLERNE GENNEM 25 AAR

EN LILLE HISTORISK OVERSIGT AF
DIREKTØR OTTO LARSEN

AAR er gaaet, siden Rigsdagen vedtog den Ændring i Straffeloven, som blev Aarsagen til, at Legetøjsarbejdet indførtes i danske Fængsler og Arresthuse, og da det vel tør forudsættes, at denne Virksomhed kan paaregne Interesse i videre Kredse end de, der har staaet denne Virksomhed nær, vil jeg forsøge i det efterfølgende at give en kort Oversigt over Legetøjsarbejdet i Fængslerne, Motiverne til dette Arbejdes Indførelse, dets Udvikling gennem Aarene og dets Stilling i Forhold til de hjemlige Erhverv.

I sidstnævnte Henseende er det jo en kendt Sag, at adskillige Erhverv og Industrier med større eller mindre Berettigelse har protesteret imod Fængselsarbejde, naar dette følte som en Konkurrence til det paagældende Fag, men naar der ogsaa i et enkelt Tilfælde har været protesteret imod Legetøjsarbejdet, beror dette, som det efterfølgende vil vise, paa en Misforstaaelse.

At flere Hundrede Fanger beskæftiges med Legetøjsarbejde bevirker jo netop, at man kan holde disse Fanger borte fra egentlig Haandværks- og Industrierarbejde, som kan genere hjemlige Fag og de i disse beskæftigede Arbejdere.

Medens Straffeloven før 1905 afgjorde de fleste Volds- og Ejendomsforbrydelser med »Vand og Brød«, ophævede den nye Lov praktisk talt »Vand- og Brødsstraffen« og indførte i Stedet »Fængsel paa sædvanlig Fangekost«, der nu almindeligvis idømmes de Lovovertrædere, hvis Forbrydelser ikke er af saa alvorlig Beskaffenhed, at Forbedringshus- eller Tugthusstraf bliver Følgen.

Forskellen mellem »Vand og Brød« og »Fængsel paa sædvanlig Fangekost« er hovedsagelig den, at »Vand og Brød« kan afsones i Løbet af kort Tid — med højst 6 x 5 Dage — medens »Fængsel paa sædvanlig Fangekost« kan idømmes indtil 180 Dage — og medens »Vand og Brød« afsonedes i Uvirksomhed, medfører sædvanlig Fangekost i alle Tilfælde Arbejdspligt.

Man var i kompetente Kredse efterhaanden kommen til den Anskuelse, at »Vand og Brød« med den korte Frihedsberøvelse ikke var af videre Virkning paa Individer, der — udfra en næsten vanemæssig Øvelse — ikke tog det saa nøje med nogle Dages Vand og Brød, naar de derefter ret hurtigt kunde vende tilbage til Knejsen og Kammeraterne. »Fængsel paa sædvanlig Fangekost« tog derfor navnlig Sigte paa dette Forhold ved at indføre ret lang Frihedsberøvelse og Arbejdspligt, som skal virke opdragende overfor den Arbejdsulyst, der ofte er Aarsagen til, at mange af disse Mennesker kommer i Konflikt med Loven.

Denne pludselige Overgang til Arbejdsdrift i stor Stil stillede Fængselslederne overfor en vanskelig Opgave, thi udover at paabyde Arbejde gav Loven ingen Anvisning paa, hvorledes der kunde skaffes passende Beskæftigelse til de mange Hundrede Fanger, der kom ind under Lovens Bestemmelser om Arbejdspligt, og den kom derved til at virke paa samme Maade som Kogebogen, der siger til Husmoderen: »Man tager«, uden nærmere at paavise, hvorfra man tager.

Medens de mindre Arresthuse rundt om i Landet søgte at klare Skærene ved at optage eller udvide dertil mere eller mindre egnede Arbejdsvirksomheder, saasom Maattefletning, Tovværkspilning o. l., var særlig de københavnske Fængsler stillet i en meget vanskelig Situation, naar man betænker, hvad det vil sige med kort Frist at skulle skaffe passende Beskæftigelse til flere Hundrede Fanger.

Af Erfaring vidste man, at ligegyldigt hvilket Fag, man valgte, vilde dets Udøvere under det frie Erhverv melde sig til Protest, hvad vel i og for sig er naturligt, idet Fængselsarbejde ikke bør konkurrere med frie Borgeres Erhverv, hvis det paa nogen Maade kan undgaas.

Arbejdet med at pille Tovværk var jo ganske vist et Felt, der ikke korn ind under Fagene, men da der derved kun kunde skaffes Arbejde til et ret begrænset Antal Fanger, var Opgaven ikke løst med dette Arbejde, som desuden fra et human og fængselspædagogisk Synspunkt lod meget tilbage at ønske.

Tovværkspilning i længere tid vil sikkert virke aandssløvende og slappende ved sin Ensformighed og derved snarere fremme onde og bitre Instinkter i Stedet for at stimulere Arbejdsvilje og vække Arbejdsglæde, som mange af disse Mennesker savner.

Alle disse Ting havde daværende Leder af Staden Københavns civile Fængsler, Birkedommer St. Grundtvig sikkert nøje overvejet, da han pludselig stod overfor den Opgave at skulle skaffe passende Arbejde til Fangerne i de Anstalter, der var

ham underlagt, og det er derfor næppe for meget sagt, at Grundtvig paa genial Maade løste Spørgsmaalet om Arbejdsvirksomhed i Fængslerne ved at optage Fabrikationen af Legetøj, thi da saa godt som alt Legetøj indførtes fra Tyskland, kunde der jo ikke være Tale om Konkurrence med hjemlige Erhverv, og da dette Arbejde ogsaa kunde tilfredsstille fængselsmæssige Krav, var Virksomhedens nationale og humane Karakter dermed slaaet fast.

Naar Fangen sysler med Legetøjsarbejdet, er det forstaaeligt, om der derved kaldes Minder frem fra Barndommen og Hjemmet, som kan have god indvirkning paa et forhærdet Sind, og det fremgaar da ogsaa af Breve fra Fanger, at Arbejdet med Legetøj har fremkaldt gode Tanker i Sindet.

En 24-aarig ung Mand, straffet før 10 Gange, deraf to Gange Strafarbejde, skriver 14. Januar 1906 til sine Forældre om Legetøjsarbejdet:

»Her følger nu med dette Brev 10 Kr., det er Ducør for, naar man passer sine Ting og opfører sig ordentlig. Jeg har aldrig før troet, der kunde være saadan en Glæde ved at arbejde. — — Nu siger jeg bort med Værtshusholderen og saa fremad med frisk Mod.«

En anden ung Mand skriver bl. a., at den Mand, som havde fundet paa det Arbejde til Fangerne, havde haft Forstand paa Menneskehjerter.

For at søge praktisk Erfaring i denne Virksomhed havde Grundtvig gjort en Studierejse i Norge, hvor man i Fængslerne bl. a. fremstillede Sportslegetøj, saasom Kælke, Skier o. lign.

For imidlertid at være sikker paa, at dette Arbejdsfelt kunde betragtes som neutralt Omraade, forespurgte man Statistisk Bureau, om der var nogen Legetøjsindustri her i Landet, som kunde generes af dette Fængselsarbejde, og den foretagne Undersøgelse viste, at der paa dette Tidspunkt kun fandtes ialt 25 Mennesker, som helt eller delvis beskæftigede sig med Fremstilling af Legetøj, og da en Del af disse endda kun i deres Fritid fremstillede Legetøj, som Bierhverv, kunde man uden Betænkelighed indføre Legetøjsarbejdet i Forvisningen om, at Virksomheden egentlig kun vilde komme til at konkurrere med Indførsel udefra.

Men skønt man saaledes mente sig garderet imod enhver Beskyldning for Konkurrence med indenlandske Erhverv, varede det dog ikke længe, før en saakaldt »Forening af danske Legetøjsfabrikanter« rejste en flammende Protest imod dette Fængselsarbejde, der, som man sagde, vilde ødelægge den danske Legetøjsindustri, men med den fra Statistisk Kontor indhentede Viden var man ikke

i Tvivl om, at Protesterne kunde føres tilbage til Importører af tysk Legetøj, som i nogen Maade saa deres Interesser true, og da Protestbevægelsen tilmed var saa daarlig maskeret, at dens virkelige Udspring stod de paagældende Autoriteter klart, lykkedes det ikke trods gentagne Forsøg at faa ændret noget som helst i de een Gang vedtagne Planer om Gennemførelse af Legetøjsvirksomheden i Fængslerne.

Med selve Ideen til Legetøjsarbejdets Indførelse var Opgaven imidlertid langt fra løst, thi der stod jo endnu tilbage at sætte Arbejdet i System, hvorefter man først kunde faa Vished for, om det overhovedet lod sig udføre med de forhaandenværende Kræfter, og om det kunde fremstilles i en salgbar Skikkelse, og hvis dette lod sig gøre, meldte sig endelig Spørgsmaalet om en passende og betryggende Salgsorganisation.

Som al Begyndelse havde Legetøjsfabrikationen i Fængslerne derfor ogsaa overordentlig mange Vanskeligheder at kæmpe med, og naar det alligevel forholdsvis hurtigt lykkedes Vestre Fængsel at oprette en systematisk, næsten fabrikmæssig anlagt Legetøjsvirksomhed, skyldes dette ikke mindst Vagtmester Billing, der med stor praktisk Sans organiserede hele denne i Virkeligheden ret vanskelige Virksomhed. Arrestvagtimester Billing, der døde i 1928, var nogle Aar forud overflyttet til den ny Politigaard, men den Virksomhed, han med saa stor Dygtighed havde organiseret, er senere blevet videreført og udvidet med ikke mindre Dygtighed og Energi af Ekspeditionssekretær F. Struer, der nu er Leder af Vestre Fængsels Arbejdsvirksomheder; men selvfølgelig er saavel al Arbejdsdrift, som de københavnske Fængsels øvrige Administration, underlagt Fængslets øverste Leder, Fængselsinspektør V. Waagensen.

Det er næppe ret mange klart, hvor uendelig mange Ting der maa tages i Betragtning, naar en Arbejdsvirksomhed i Fængslet skal forløbe tilfredsstillende, idet Hensynet til Arbejdsvirksomheden naturligvis kommer i anden Række overfor alle de nødvendige Foranstaltninger, der af fængselsmæssige Grunde maa gaa forud, og som bl. a. medfører, at der kun i en vis Udstrækning kan overlades Fangerne det fornødne Værktøj, idet Ledelsen stadig maa overvaage, at Værktøjet ikke placeres paa Steder, hvor det kan blive til Fare for Personalet eller paa anden Maade foraarsage Misbrug.

Alle disse Ting maa tages i Betragtning, naar man vil anlægge en retfærdig Bedømmelse af det Resultat, der hidtil er naaet, og naar man tager Hensyn til de

særlige Forhold, hvorunder Fængselslegetøjet er ført frem, maa Resultatet vistnok siges at være ret tilfredsstillende, idet det nu fremtræder i en Skikkelse, der gør det fuldt konkurrencedygtigt indenfor en Gruppe af Trælegetøj, som ellers udelukkende indføres — i Særdeleshed fra Tyskland.

Dermed skal naturligvis ikke være sagt, at der er naaet et Standpunkt, som gør al videre Udvikling og Forbedring overflødig; men naar man sammenligner de i Vestre Fængsel opbevarede Modeller for de første famlende Forsøg med, hvad der nu præsteres, betegner de forløbne 25 Aar en Udvikling, der overgaar, hvad man den Gang turde vente.

Det, der navnlig i Begyndelsen gav Fængselslegetøjet et noget dystert og mørkt Præg, var en vis Forkærlighed hos Fangerne til at anvende graa og mørke Farver, og dette i Forbindelse med en fremtrædende Mani til at anvende som Dekoration en Mængde som oftest overflødige Kruseduller og Sving, ledede ofte Tanken hen paa en overdaadig udført Sømandstatovering.

Det var derfor af mange Grunde meget nødvendigt at faa ændret dette Forhold; thi Legetøj bor under en videre Synsvinkel set være »Ej blot til Lyst«, men ogsaa tage visse pædagogiske Hensyn, og disse vil aldrig kunne forenes med dystre og mørke Farver, der ligger Barnesindet fjernt, hvorfor man da ogsaa efterhaanden har indført en Farveskala, som kun spænder over muntre og lyse Farver, f. Eks. smukke røde Tage og livlige gule Vægge til Hestestalde, Pakhuse og lignende.

Ogsaa med Hensyn til Variation er Fængselslegetøjet naaet vidt, og det spænder nu over saa stort et Udvalg, at de fleste Sorter gangbart Trælegetøj fremstilles.

Naar jeg, der har fulgt Legetøjsvirksomheden fra den første Tid, mindes Begyndelsen, er det mig ret ufatteligt, at Virksomheden har naaet den Udvikling, som de forløbne 25 Aar udviser.

Vestre Fængsel begyndte sin Legetøjsfabrikation med en svimlende Driftskapital af syv Kroner, for hvilket Beløb der indkøbtes Træ; thi der var og er ikke senere bevilget Midler til denne Arbejdsvirksomhed, som har udviklet sig ved Hjælp af det Overskud, Virksomheden efterhaanden indarbejdede.

Straks efter, at man saaledes havde kapitaliseret Foretagendet, gik man i Gang med at fremstille nogle Prøver af Legetøj, som skulde forevises eventuelle Købere, og da en syv Kroners Træbeholdning ikke er videre omfattende, varede det ikke længe, før der forelaa et lille, ganske vist ikke særlig flatterende Udvalg af Prøver, som fordrede et ikke ringe Mod og nogen Veltalenhed hos den Agent, som skulde

vove Forsøget med Salget, og det er forstaaeligt, at det voldte Vanskelighed at finde en Sælger med de fornødne Kvalifikationer.

Men ofte kommer Tilfældet lykkeligt til Hjælp, og da Fængslet netop skulde løslade en Fange, som tilsyneladende besad de ønskede Egenskaber, overlod man ham Prøverne, for at han kunde forsøge at sælge, idet man samtidig haabede at hjælpe Manden til et lille Erhverv.

Manden var meget villig og tilsyneladende interesseret i Opgaven, og med mange gode Formaninger vandrede han fortrøstningsfuldt ud med Prøverne for at erobre Verden for Dansk Legetøj, medens man hjemme i Fængslet i Uvished og Spænding afventede Resultatet af Repræsentantens Virksomhed.

Der, er nu gaaet 25 Aar, og Manden er endnu ikke vendt tilbage, og da han ej heller har indsendt Ordre eller afleveret Prøverne, er der Sandsynlighed for, at han har opgivet denne Virksomhed til Fordel for noget mere indbringende.

Efter dette første mislykkede Salgsresultat henvendte man sig til forskellige Legetøjshandlere og Grossister; men det lykkedes ikke at interessere nogen for Sagen, idet de sikkert alle betragtede Foretagendet med Skepsis og ikke troede paa Muligheden af at oparbejde et Salg af nogenlunde Omfang.

Da det saaledes havde vist sig vanskeligt eller rettere sagt umuligt at faa en i Legetøjsbranchen kyndig Mand til at tage Affære, maatte man ad anden Vej søge Forbindelse med en Forretningsmand, som havde fornøden Interesse for Spørgsmaalet, og da jeg havde faaet forebragt Sagen, resulterede Forhandlingerne med Fængselsinspektør Grundtvig i, at jeg skulde forsøge at afhænde Fængslets Produktion.

Til trods for, at Legetøjsbranchen havde ligget min hidtidige Forretningsvirksomhed fjernt, havde jeg dog et stærkt indtryk af, at her var en Opgave at løse, og jeg følte mig overbevist om, at der kun ved Hjælp af denne særlige og billige Arbejdskraft vilde være Mulighed for at løse Spørgsmaalet om en effektiv Legetøjsfabrikation, som dansk Industri havde maattet lade ligge, bl. a. fordi Arbejdslønnen her i Landet gør det umuligt at konkurrere med Udlandet, og det bør tilføjes, at det næppe heller vilde være ønskeligt, om der her i Landet blev fremstillet Legetøj paa samme Maade som i det sydlige Udland, hvor en stor Del af Produktionen foregaar i Hjemmene og sikkert ofte under ret kummerlige Forhold. Mand, Kone og Børn maa som Regel alle deltage i Arbejdet for at opnaa et nogenlunde Udbytte af det Legetøjsarbejde, Hjemmet fremstiller for det Grossist-

firma, som forhandler det. Da det af det tidligere fremgaar, at de første Salgsforsøg i København ikke faldt ganske heldigt ud, haabede jeg at finde større Forstaaelse i Provinsen, og jeg besluttede mig derfor til at gæste jydsk Kjøbstæder med en mindre Prøvekollektion, forinden der blev sat større Kraft ind paa at fremme Produktionen.

Det var derfor med ikke ringe Spænding, jeg afventede Resultatet af min første Rejse, som gjaldt en Forretningsbekendt i en sydjyds Kjøbstad, til hvem jeg stod i et saa venskabeligt Forhold, at jeg nok uden større Risiko kunde anvende ham som Forsøgskanin, og jeg maa tilføje, at han med virkelig venskabelig Aabenhjertighed berøvede mig enhver Illusion om Produktets Fortræffelighed; thi efter at jeg havde indbudt ham til at tage Prøverne af en ny dansk Industri i Øjesyn, var hans første Ord, da jeg foreviste ham Prøverne: »Hvad skal det egentlig være? Først da jeg forklarede ham, at det skulde være Legetøj, stillede han sig noget mere forstaaende.

Skønt jeg af hans Udtalelser forstod, at det næppe nyttede at fortsætte Rejsen i denne Omgang, havde jeg dog ingenlunde i Sinde at opgive Sagen, og vi snakkede os efterhaanden saa meget til Rette om Tingene, at jeg fik ham, der var ret kyndig i Branchen, til at fremsætte forskellige Forslag til nødvendige Ændringer, og alle disse Ting noterede jeg mig omhyggeligt om Aftenen paa Hotellet, nedskrev Maal og udarbejdede Skitser, som senere blev til stor Nytte.

Med dette noget nedslaaende Resultat vendte jeg tilbage til Vestre Fængsel, som imidlertid med usvækket Iver tog sig af Sagen, og de Oplysninger og Vink, jeg havde indsamlet, blev modtaget med Velvilje og Forstaaelse, saaledes at jeg en Maaned senere atter var i Stand til at forevise den samme Mand en ny Prøvekollektion og denne Gang med heldigere Resultat; thi da han saa de ny Prøver, udtalte han: »Ja, naar det er fremstillet samme Sted, er Fremskridtet saa betydeligt, at det sagtens vil gaa«.

Dermed var det slaaet fast, at der kunde fremstilles Fængselslegetøj i salgbar Skikkelse, og fra nu af gik Udviklingen Slag i Slag ikke alene med Hensyn til Arbejdets Organisation i Fængslet, men ogsaa i Retning af at faa indsamlet tilstrækkelig mange nye Ideer og Modeller, som var anvendelige under danske Forhold.

Det tør nok uden Overdrivelse siges, at der af alle interesserede Parter er lagt et stort Arbejde i Sagen, og Vestre Fængsels Arbejdsleder og jeg besøgte navnlig i de første Aar saavel udenlandske Messer som Stormagasiner, hvor der var an-

vendelige Ideer at hente for Fabrikationen. — Her maa dog anføres, at de Ideer, man saaledes indsamlede, blev omformet efter danske Forhold, idet der stadig er lagt Vægt paa, at dansk Legetøj ikke kun bliver en Kopi af tysk Legetøj, men bliver et fuldgyldigt Udtryk for dansk Virke og Tankesæt.

Børnenes Leg er jo ofte et Spejlbillede af Forældrenes Virksomhed og Erhverv, og da f. Eks. Landbruget spiller saa stor en Rolle i dansk Erhverv, er der et meget stort Forbrug i Legetøj, som tager Sigte paa dette Forhold, og Landbrugets Husdyr fremstilles derfor særlig i store Mængder, da Barnet ønsker Ko eller Hest, som Far har, og i Jylland foretrækkes særlig Køer af sort- og hvidbroget Race ligesom Mælkevogne, Arbejds køretøjer og lign. fremstilles efter de Typer, der anvendes her i Landet.

Men naturligvis tager Legetøjsfremstillingen ikke alene Sigte paa Landbruget, men ogsaa paa de øvrige Erhverv, og da bl. a. Industrien ogsaa herhjemme vinder mere og mere frem, fremstilles f. Eks. Lastbiler i alle mulige Typer, Luksusbiler, Sporvogne, Jernbanetog, Rutebiler og meget mere.

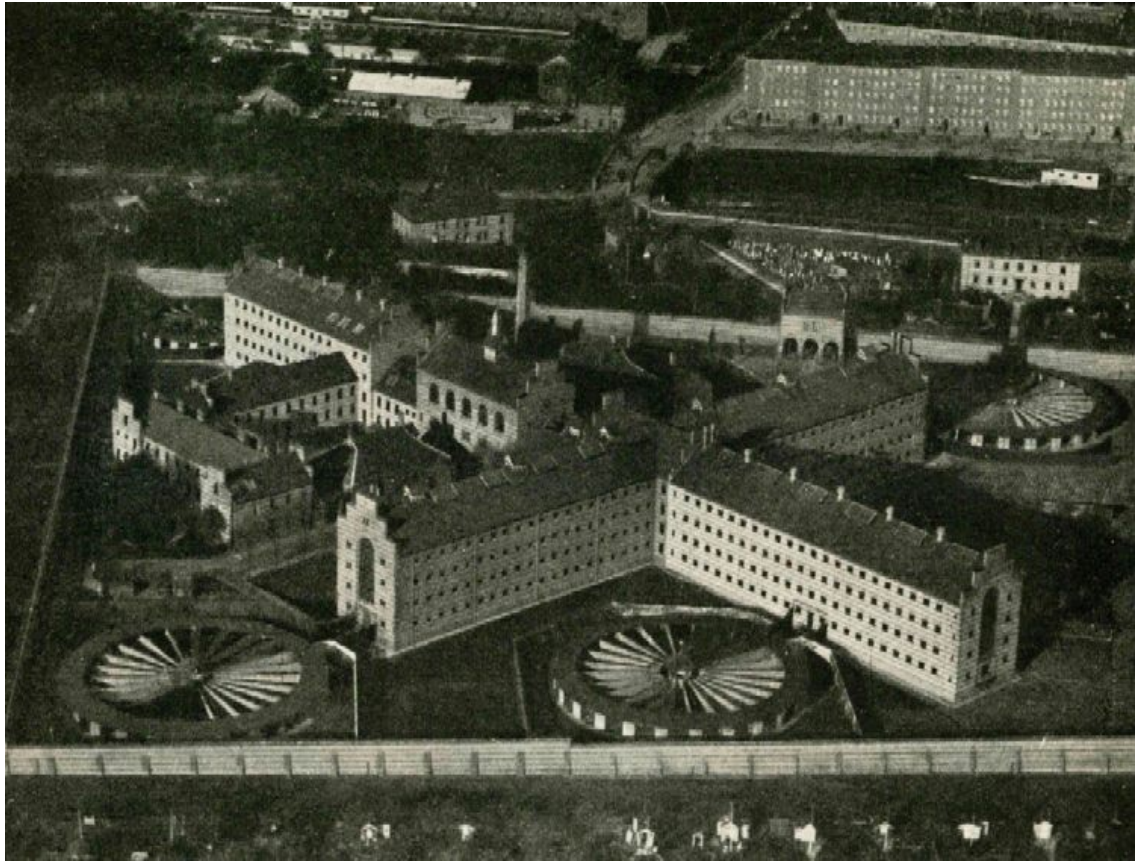
Saaledes anlagt med alle mulige hensyn til det danske Forbrug har Fængselslegetøjet arbejdet sig ind overalt i Danmark, og der findes næppe nu noget Sted i Landet fra Skagen til Gedser og ogsaa i Sønderjylland, hvor dansk Legetøj ikke forhandles, og der er derfor med denne Virksomhed gjort en, omend kun ringe, Indsats til Fremme af en dansk Industri, som ellers paa dette Omraade vilde være ude af Stand til at optage Konkurrencen med Udlandet.

Fra Vestre Fængsel og med dette som Foregangsled har Legetøjsarbejdet igennem Aarene vundet Indpas i de fleste af Landets Fængsler og Arresthuse.

Kort Tid efter at Legetøjsarbejdet i Vestre Fængsel var sat i Gang, kom Arbejdsledere fra Vejle, Aarhus, Randers og Aalborg Arresthuse til Vestre Fængsel for at faa Kursus i Legetøjsarbejde, og disse Arresthuse har siden den Tid stadig fremstillet Legetøj i særdeles pæn og ensartet Udførelse tiltrods for den Vanskelighed, der ligger i, at Fangebestanden i Arresthuse meget hyppigt skifter.

Horsens Straffeanstalt, som i en bestemt Periode har fremstillet meget Legetøj, har nu en konstant Afdeling i Kjølens Fangelejr, som fremstiller Legetøj i de Perioder, hvor Frost og Mørke gør det umuligt at lade Fangerne arbejde ude ved Mergelgravning.

I Vridsløselille Straffeanstalt har der ogsaa i en lang Aarrække været og er fremdeles en godt ledet Legetøjs-Afdeling, som fremstiller Legetøj i ret store Mængder.

Vestre Fængsel fotograferet fra en Flyvemaskine

Det samme gælder sønderjydske Arresthuse, som efter Indlemmelsen fik indført Legetøjsarbejde.

I de første Aar blev det færdige Legetøj oplagret og ekspederet fra nogle Loftlokaler i sele Vestre Fængsel, men da Virksomheden stadig voksede, maatte man søge større Lokaler ude i Byen, indtil ^{A/}s Dansk Legetøjsfabrik i Aaret 1921, paa en dertil erhvervet Grund, opførte Savskæreri og Lagerbygning m. m. i Vigerslev Allé Nr. 160, som ligger om ikke midt imellem de to store Produktionssteder Vestre Fængsel og Vridsløselille saa dog saa bekvemt, som Forholdene tillader det.

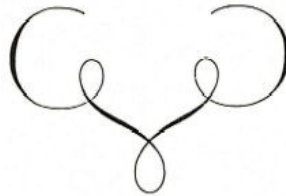
Foruden de færdige Varer, som opbevares i særlige Lagre i Anstalterne og tages hjem efterhaanden, er der i Vigerslev Allé en 30 x 10 Meter stor Lagerbygning, hvorfra Ekspeditionen sker, og Virksomheden, der begyndte med for 7 Kroner

LEGETØJSARBEJDET I FÆNGSLERNE GENNEM 25 AAR

Træ, er nu naaet saa vidt, at den aarlig kan anvende to mindre Skibsladninger, og der forhandles nu aarligt i danske Legetøjsudsalg for over $\frac{1}{4}$ Million Kroner Fængselslegetøj.

Ved Autoriteternes Forstaaelse og Velvilje er det saaledes lykkedes at føre Legetøjsvirksomheden frem til at indtage en sikker om end beskednen Plads i dansk Industri, og forhaabentlig vil det lykkes at føre denne nationale og humane Virksomhed endnu videre frem.

Otto Larsen.

Arrestvagtmaster Th. Billing

Birkedommer Stener F. Grundtvig

Direktør Otto Larsen

*Fængseisinsp. V. From
Vridsløselille Straffeanstalt*

*Fængseisinsp. V. Waagensen,
Vestre Fængsel*

*Fængselsinsp. I. H. Wandall,
Straffeanstalten Horsens*

*Bogholder Karby,
Vridsløselille Straffeanstalt*

*Ekspeditionssekretær F. Struer,
Vestre Fængsel*

*Bogholder Otto Møller,
Straffeanstalten Horsens*

Ledere af Arbejdsvirksomhederne i Fængslerne

*Grosserer C. Wright,
Formand i A/S D. L.s Bestyrelse
1916—1927*

*Landstingsm. Henrik Nielsen,
Medlem af A/S D. L.s Bestyrelse
1916—1930*

*Overretssagfører Axel Kaae,
Formand i A/S D. L.s Bestyrelse*

*Inspektør H. Rasmussen,
Medlem af A/S D. L.s Bestyrelse*

*Fængselsinspektør Viggo Waagensen, Vestre Fængsel, udtaler
følgende om Legetøjsarbejdet*

FAAR Fangerne Lov at arbejde? — Dette Spørgsmaal er ofte blevet stillet mig af Lægfolk, og mange forbavses, naar de faar at vide, at Fangerne ikke alene faar Lov at arbejde, men at alle Fanger, der afsoner Straf, endog er pligtige at arbejde.

Nu til Dags er der blandt Kriminalister almindelig Enighed om, at Afsoning af Straf bør være forbundet med Arbejdspligt — og dog skal vi ikke mere end 25 Aar tilbage i Tiden for at være Vidne til, at kun de langvarige Straffe, der under Navn af Forbedringshusarbejde og Tugthusarbejde afsones i Straffeanstalterne, var forbundet med Arbejdspligt, medens de kortvarige Frihedsstraffe, der afsones i Arresthusene: Fængsel paa Vand og Brød i indtil 6 x 5 Dage og Fængsel paa sædvanlig Fangekost i indtil 180 Dage, ikke medførte nogen Arbejdspligt.

Det var et af de store Fremskridt, som Straffelovstillæget af 1. April 1905 bragte, at det paalagde alle Fanger, der afsonede Fængsel paa sædvanlig Fangekost, Arbejdspligt og samtidig indskrænkede Brugen af Strafarten: Fængsel paa Vand og Brød ved at bemyndige Domstolene til i Stedet for denne Strafart at bringe Fængsel paa sædvanlig Fangekost i den firedobbelte Tid i Anvendelse.

Det med Straffen forbundne pligtmæssige Arbejde er i og for sig ikke at anse som en Del af selve Straffonden. Det er ikke for at forhøje den i Straffen liggende Lidelse, at man forbinder Straffen med Arbejdspligt. Derfor er ogsaa den hidtil anvendte Fællesbetegnelse for Tugthus- og Forbedringshusstraffene: Strafarbejde misvisende, og Ordet Arbejde fuldstændig udgaaet af Betegnelsen for Straffene efter den nye Straffelov. Vægten maa lægges paa Arbejdets opdragende Betydning. Ud fra den Kendsgerning, at mange Forbrydelser er Udslag af Mangel paa Energi og Stadighed ved Arbejdet, er det netop af Værdi, at Forbryderen under Straffen vænnes til stadigt og regelmæssigt Arbejde, og at hans Lyst til og Interesse for at bestille noget vækkes. At spærre normale og sunde Mennesker inde i længere Tid i Strafføjemed og samtidig holde dem hen i Lediggang vilde hurtigt virke demoraliserende paa dem, og det modsatte Resultat af det, der tilsigtedes ved Straffen, vilde opnaas.

For en moderne Betragtning falder det ogsaa som noget selvfølgeligt, at Straffanger skal beskæftiges, og denne Betragtning har yderligere faaet det Udtryk i den nye Straffelov, at der endog for Hæftestrafpen, der svarer til den nugældende Straffelovs »simpelt Fængsel«, som ikke er forbundet med Arbejdspligt, er indført en begrænset Arbejdspligt, saaledes at nu efter den nye Straffelov ingen Straffuldbyrdelse, end ikke Bødeafsoning, finder Sted uden Arbejdspligt.

Heller ikke den Kendsgerning, at Arbejdstiden i Fængslerne som oftest er længere end den normale Arbejdsdag for den frie Mand — Arbejdstiden er ofte 10 à 11 Timer i Døgnet — maa ses som en Forøgelse af det i Straffen liggende Onde, men staar langt snarere i Forbindelse med den Omstændighed, at det ofte er meget vanskeligt for Fangerne at udnytte Fritiden paa en fornuftig og udbytterig Maade, saa det i Virkeligheden er et Gode for dem, at Fritiden ikke gøres for lang.

Med Hensyn til selve Gennemførelsen af Arbejdspligten i Fængslerne er det interessant nu at se de Betæneligheder, man under Forhandlingerne om en Reform af de kortvarige Frihedsstraffe for 25 Aar siden lod komme til Orde, og som særlig nu afdøde Professor Torp paa Dansk Kriminalistforenings Aarsmøde 1903 gav Udtryk for, da han udtalte, at Arbejdstvang ved de kortvarige Fængselsstraffe saa at sige er umulig at gennemføre paa virksom Maade. Erfaringen i de siden da forløbne 25 Aar har — efter at Legetøjsarbejdet er indført i de københavnske Fængsler og derfra i en Række Provinsarresthuse — til Fulde afsvækket de den Gang fremførte Betæneligheder. Legetøjsarbejdet har netop den fortrinlige Egenskab, at det spænder over saa mange forskelligartede Manipulationer, lige fra de allersimpleste til de, der kræver Rutine eller medfødte Færdigheder, at det praktisk talt altid er muligt at finde et Arbejde, der egner sig for den enkelte Fange, selvom han er nok saa »fummelfingret«, eller hans Straffetid er saa kort, at der ikke maa ofres for megen Tid paa hans Oplæring. Forbavsende hurtigt naar derfor den enkelte Fange saa vidt, at han er i Stand til at producere salgbare Værdier.

Oprindelig var Legetøjsarbejdet i de københavnske Fængsler kun tænkt som egentligt Haandværksarbejde, hvor man endda lagde stærk Vægt paa, at Fangen udførte det enkelte Stykke lige fra den første Begyndelse til det endelige Resultat. Med den stigende Produktion har man imidlertid maattet gaa over til mere maskinel Drift og har som Følge deraf i stor Udstrækning gennemført en egentlig Arbejdsdeling. I denne Henseende har man ment ogsaa til en vis Grad at maatte

følge Udviklingen i det frie Erhverv, og man har ogsaa derved opnaaet i større Udstrækning at kunne drage sig den enkelte fanges specielle Uddannelse eller Færdigheder til Nytte. Men denne Arbejdsdeling og Udspecialisering af Arbejdet drives dog aldrig saa vidt, at man taber Arbejdets pædagogiske Betydning af Sigte. I videst muligt Omfang lægges der Vægt paa, at det Arbejde, den enkelte Fange skaber, er af saadan Beskaffenhed, at det kan virke inciterende paa hans Arbejdsglæde og præsentere sig for ham som et virkeligt Arbejdsresultat. Deri ligger jo netop Fængselsarbejdets væsentligste Betydning — ikke alene skal det vænne Fangen til stadigt og regelmæssigt Arbejde, men det skal i ligesaa høj Grad vække hans Lyst til at arbejde derved, at han bliver stillet overfor Produkterne af sit Arbejde og kan glæde sig over disse. Arbejdet skal for Fangen ikke kun blive en Anspændelse for kvantitativt at yde det mest mulige for derved at forhøje den Ducør, der tillægges ham for hans Arbejde. Ganske vist er Akkordsystemet indført i vid Udstrækning, men Akkordens Størrelse retter sig ikke ensidigt efter Arbejdets kvantitative Udbytte, men afhænger ogsaa i høj Grad af det præsterede Arbejdes Kvalitet.

Det er en Erfaring, alle Fængselstjenestemænd har gjort, at langt de fleste Fanger arbejder med Lyst og Interesse. Den modvillige eller dovne Fange er en Sjældenhed. Men Legetøjsarbejdet har ogsaa vist sig i fortrinlig Grad egnet til at vække Fangens Arbejdslyst. Ikke meget Arbejde giver saa hurtigt et Resultat, og et Resultat, hvis Beskuelse ikke alene glæder Fangen, men ogsaa sætter Tanker i Bevægelse og kalder Minder frem, der er egnede til at virke paa Sindet.

Det var derfor en lykkelig Stjerne, der viste Vej for dem, der i sin Tid tog Initiativet til Indførelsen af Legetøjsarbejdet i Fængslerne, og som et af de mange Beviser herpaa, som Fængslet mellem Aar og Dag har Lejlighed til at se, skal jeg slutte med at gengive et Brev, skrevet af en Fange for adskillige Aar siden:

»Jeg er ogsaa glad, lille Ven, fordi Du arbejder saa flittig; der er en stor Velsignelse i alt Arbejde, hvilket ingen bedre kan bevidne end jeg, der har gjort saa meget offentlig Arbejde. Arbejde er godt, det er en stor Velsignelse her i Fængslet, et stort Fremskridt paa Humanitetens Vegne. Den Mand, der indførte denne særlige Industrigren her i Fængslet, nemlig Legetøjsfabrikationen, maa have haft meget stor Menneskekundskab, thi noget mere interessant Arbejde kunde — mener jeg — en Fange aldrig faa.«

Viggo Waagensen

4/5 Dansk Legetøjsfabriks Kontorer i Vigerslev Allé 160

4/5 Dansk Legetøjsfabriks Kontorer i Vigerslev Allé 160

Savskærerbygning, Vigerslev Allé 160

Lagerbygning, Vigerslev Allé 160

NAAR LEGETØJS- FABRIKATION OG PENOLOGI MØDES

*Fængselsinspektør I. H. Wandall, Straffeanstalten
Horsens*

SAA mærkeligt det end lyder, er Prædikaten human noget nær et Smædeord, naar det anvendes som Motto for vor Tids Reform bestræbelser paa det penitentiære Omraade. De Foreteelser indenfor Fængsler og Straffeanstalter, der for en rent overfladisk Betragtning kun tager sig ud som en human — om man vil overhuman! — Lempelse i Straffen, tjener i Virkeligheden et langt højere Formaal. Den saakaldte humane Behandling er for den moderne Fængselsmand ikke Maalet, men eet af Midlerne til at løse den Opgave, som er betroet Fængselsmyndighederne: at søge de Individder genrejst, som Samfundet har sat det sorte Stempel paa. Hvergang det lykkes at udfri en Fange fra Forbrydernes Pariakaste, øges naturligvis en i dybeste Forstand human Gerning overfor det enkelte Individ, men samtidig ydes der et Bidrag til Modarbejdelse af den Fare, som med Forbryderen truer Orden og Retssikkerhed i Samfundet. Bekæmpelsen af denne Fare er Formaalet for al Strafudstaaelse. Naar vor Tids Straffuldbyrdelse i stigende Grad søger at værne om det, der endnu maatte være af Menneskeværd i den enkelte Fange, sker det ud fra den Erkendelse, at Samfundet tjenes bedst, naar det skibbrudne reddes — hellere end at den een Gang faldne stadig tvinges længere og længere ud i Uføret. Hvad der gøres for Individet, gøres i sidste Instans for Samfundet.

Den Indflydelse, der kan øves paa Fangen under Strafudstaaelsen, maa imidlertid paa Grund af Forholdene blive af en ganske særlig Art. Det er muligt, at der i nogle Tilfælde kan naas Resultater gennem religiøs eller moralsk Paavirk-

ning. Værdien af saadanne Resultater vil altid være problematisk. Faren for Hykleri og Forstillelse er altid til Stede, fordi Fangen muligvis ser sin Fordel i at gaa sine foresatte under Øjne, eventuelt haaber ad denne Vej at opnaa Eftergivelse af en Del af Straffen. Hvad en tilsyneladende moralsk eller religiøs Forbedring virkelig betyder, kan derfor ikke i noget Tilfælde konstateres, før de Sædekorn, som er nedlagt under Fængselsopholdet, viser sig spirekraftige og levedygtige i Friheden. Selvom de gør det, er dog en saadan Sindsforandring endnu ingen Garanti for, at Fangen vil kunne klare sig i Friheden. Dersom Kampen for Tilværelsen overstiger hans Evner og Kræfter, falder han igen, alle gode Forsætter til Trods.

Bestræbelserne for at paavirke Fanger i aandelig Henseende støder ogsaa paa en anden Vanskelighed. I de fleste Tilfælde er Straffetiderne forholdsvis kortvarige, og man kan ikke paaregne, at en ganske forbigaaende aandelig Krise skal kunne sætte varige Frugter hos netop de Individuer, som Fængslerne huser. Aandeligt Liv og Sans for aandelige Rørelser trives vel kun hos den, der formaar at sætte sit Liv bestemte Maal og indrette sin Livsførelse derefter. Den Tilværelse, de fleste Fanger har fristet, før de kom ind i Fængslet, har næppe fremmet Sansen for aandelige Værdier, og de Kaar, som venter de fleste af dem ved Straffetidens Udløb, er ikke bedre. Det vilde være at give Fangerne Stene for Brød, hvis ikke man havde andet at byde dem end moralske Foredrag og religiøse Prædikener.

Den moderne Penologi lægger derfor ikke eensidig Vægt paa den moralske og religiøse Paavirkning af Fangerne. Tværtimod har Udviklingen skudt en hel anden Faktor i Fangebehandlingen frem i Forgrunden: Fangernes Sysselsættelse. Hvad et Fængsel formaar at udrette til Fangernes Genrejsning afhænger i Virkeligheden af, hvorledes Fangernes daglige Beskæftigelse er organiseret.

Er Lediggang Roden til alt ondt under frie Forhold, er den det i ikke mindre Grad i Fængslet. Uden Beskæftigelse at overlade en Mand til Enkeltcellens Ensomhed vilde være at prisgive ham til de skjulte Laster og deraf følgende legemlig og aandelig Nedbrydelse. At lade Fanger, som tilbringer Straffetiden i Fællesskab med Medfanger, henslæbe Tiden uden regelmæssigt Arbejde og Arbejdspligt, betyder at give de daarlige Elementer frit Spil i deres Bestræbelser for at ødelægge og demoralisere Medfangerne. Beskæftigelse af Fangerne er derfor i første Række et Middel til at beskytte dem mod den nedbrydende Indflydelse, som

Indespærringen og Selskabet med andre Forbrydere kan øve paa dem. — Arbejdet er tillige Ordenens og Disciplinens vigtigste Værn. Det sidste Aars uhyggelige Mytterier i amerikanske Fængsler, hvor der ofte findes i Hundredvis af Fanger, som tilbringer Dagen i Fællesskab og uden Arbejde, tør sikkert anføres som et slaaende Bevis for, hvilke Farer der følger med daarlig Organisation af Fængselsarbejdet. Enhver Fængselsmand vil ogsaa have Erfaring for, at med en vel tilrettelagt Ordning af Arbejdet og med en Beskæftigelse, der kan vække Fangernes interesse og Arbejdslyst, aftager Bruddene paa Disciplinen, medens omvendt daarlig og sløvende Sysselsættelse gør Fangerne modvillige, trodsige og udisciplinerede.

Af denne Iagttagelse følger, at det ikke er nok, blot at holde Fangerne beskæftigede — det er baade for Fangernes og Fængslernes Skyld tillige af største Vigtighed, at Arbejdet kan fange Interessen og derved opildne til Flid og Udholdenhed. En Beskæftigelse, der formaar dette, og som yderligere vinder i Værdi ved, at der ydes den flittige Fange en passende Belønning for udvist Flid, kan lære Fanger det, de saa ofte savner: Udholdenhed og Glæde ved Arbejdet. Hvad der paa denne Maade læres, er ikke blot af Værdi, saalænge Straffetiden varer — det kan faa Betydning for Fangen langt tid i Fremtiden.

Hensynet til Fangernes Ve og Vel gaar forøvrigt her Haand i Haand med Samfundets Interesse. jo bedre og mere intensivt Fangearbejdskraften udnyttes, des større bliver det økonomiske Udbytte og derved Bidraget til at aflaste de Byrder, som Fængslernes Opretholdelse paalægger Samfundet.

Valget af Arbejdsfelter og Organisation af Fængslernes Arbejdsvirksomhed har imidlertid haft og vil ogsaa fremtidig faa store Vanskeligheder at kæmpe med. Fængslernes Sikkerhed kræver særlige Hensyn, Fængselsarbejdet maa saa vidt muligt ikke paaføre de frie Erhverv Konkurrence, og den Arbejdskraft, som kan paaregnes, er yderst variabel, ofte desuden af ringe Kvalitet. Særlig vanskelig stillet er i saa Henseende Arresthusene, der huser Varetægtsarrestanter og benyttes til Afsoning af de kortvarige Straffe, fra 2 Dage til 6 Maaneder. I alle Arresthuse er Tilgang og Afgang saa skiftende og Straffetiderne som Regel saa kortvarige, at al egentlig Oplæring paa Forhaand maa opgives. I de mindre Arresthuse er Belæget ofte saa lille, at det næsten er umuligt at opretholde en blot nogenlunde konstant Produktion og dermed ogsaa meget vanskeligt at finde Aftagere af de Produkter, som kun lejlighedsvis lader sig fremstille i vedkommende Arresthus.

Hvor vanskelig en tilfredsstillende Ordning af dette Forhold har været, belyses bedst gennem et Par justitsministerielle Cirkulærer, der i Virkeligheden afslører, hvor hjælpeløs man i en Aarrække har staaet overfor Løsningen af dette Problem.

Ifølge Bestemmelserne i Arrestreglementet af 7. Maj 1846 skal »enhver Arrestant, der frivilligen vil paatage sig det, naar den undersøgende Dommer ikke af særdeles Grunde forbyder det, saa vidt muligt beskæftiges med et eller andet pas-sen de Arbejde saasom Værkplydsning, Spind, Syning, Strikning o. dsl.« Justitsministeriets Cirkulære af 5. September 1863 fortæller imidlertid samtlige Amtmænd i Landet, at Ministeriet »ved forskellige Lejligheder har bragt i Erfaring, at Arrestanter undertiden hensidder endog i længere Tid uden nogen som helst Beskæftigelse, uagtet de selv ønsker at erholde en saadan«, og Ministeriet tager derfor Anledning til at anmode Amtmændene om »behageligen at paase«, at Arrestreglementets Bestemmelser overholdes. I et Cirkulære af 24. December 1879 aabenbarer Justitsministeriet igen, at det af den Ministeriet forelagte samlede Beretning om det civile Arrestvæsens Tilstand i Aaret 1878 fremgaar, at »Arrestanterne i adskillige af Landets Arresthuse enten aldeles ikke eller dog kun i ringe Grad er sysselsatte med Arbejde«. Det tilføjes denne Gang, at forsaavidt Undladelse af at beskæftige Arrestanterne skyldes Mangel paa Arbejdsmateriale, skal man henstille til d'Hrr. Amtmænd, om ikke det til Anskaffelse heraf fornødne Forskud »ved disses gode Medvirkning maatte kunne tilstaaes Arresthusbestyrerne af vedkommende kommunale Fonds«. Naar det erindres, at Legetøjsfabrikationen paa Vestre Fængsel i København for 25 Aar siden startedes med en Driftskapital af 7 Kroner, saa kan det efter Justitsministeriets Appel i 1879 til Amtmændenes »gode Medvirkning« næppe have været Mangel paa Arbejdsmateriale, der i de kommende Tider var Aarsag til, at Spørgsmaalet om Arrestanternes Beskæftigelse ikke blev løst paa tilfredsstillende Maade.

Med § 12 i midlertidig Lov af 1. April 1905 om nogle Ændringer i Straffelovgivningen indførtes Arbejdstvang ved Afsoning af Fængsel paa sædvanlig Fangekost. Justitsministeriet udstedte i den Anledning d. 6. September s. A en Bekendtgørelse, der skulde tjene som Vejledning for Arrestinspektørerne ved Gennemførelsen af denne nye Foranstaltning. De Afsonere, som selv kan forskaffe sig Materialier og Redskaber, faar Lov til at benytte disse, for saa vidt det kan ske uden Skade for Orden og Sikkerhed i Arresthuset. »Iøvrigt«, hedder det i Bekendtgørelsen, »vil de her omhandlede Arrestanter, da Afsoningstiden er

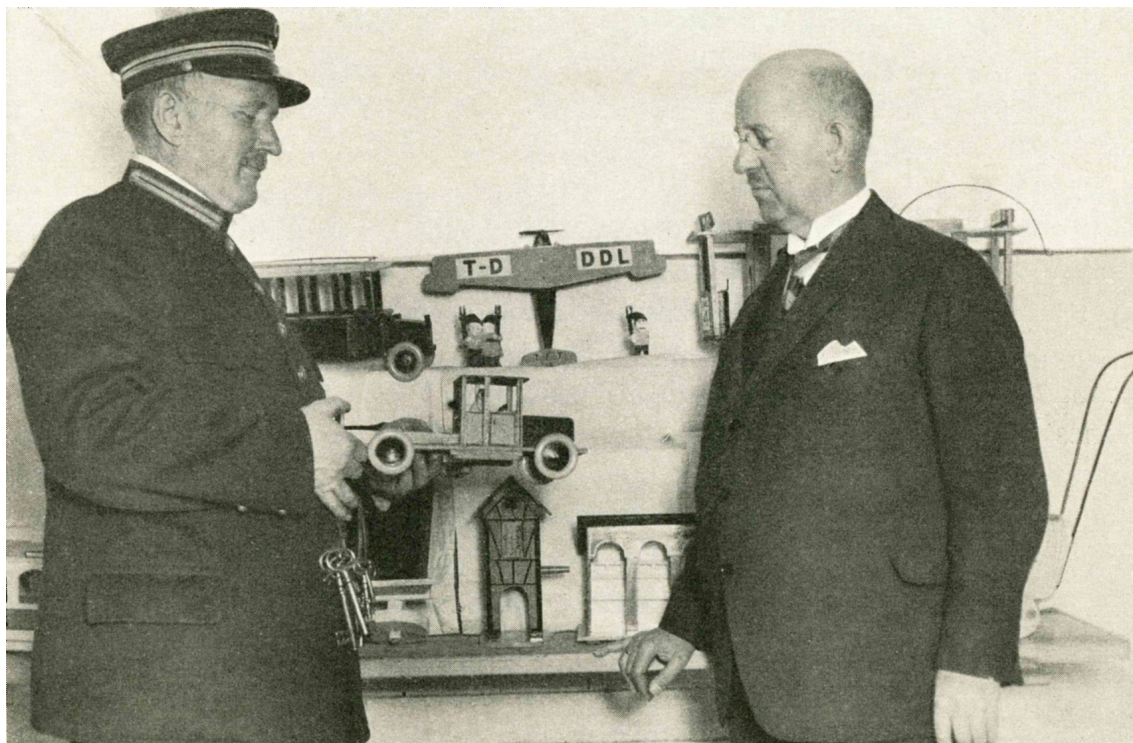
for kort til, at Færdighed i vanskeligere Arbejder kan erhverves, og den i saa Henseende fornødne Undervisning ejheller uden uforholdsmæssig Bekostning kan forskaffes, være at beskæftige med et eller andet passende lettere Arbejde, i Reglen af samme Art som dem, hvormed Arrestanterne efter den hidtil gældende Ordning sysselsættes, naar de frivilligt ønsker at arbejde, saasom Værkplukning, Sivfletning, Halmfletning, Uldklipning, lettere Børstenbinderarbejde, Reparation af Træfodtøj, Vævning, Spind og for kvindelige Arrestanter forskelligt kvindeligt Haandarbejde«. Det tilføjes, at Arrestanterne desuden kan anvendes til Arbejde i fri Luft ved Stenslagning eller Brændehugning.

Det fremgaar af disse Bestemmelser, at Justitsministeriet paa Forhaand har opgivet Forsøget paa en egentlig Organisation af Arresthusenes Arbejdsvirksomhed. Selv i de Tilfælde, hvor det drejer sig om Afsoning af en efter Loven med Arbejdstvang forbunden Straf, indskrænker man sig til at give Arrestinspektører og Arrestforvarere visse gode Raad med paa Vejen og overlader i Virkeligheden Resten til den enkelte Arrestforvarers Initiativ og Opfindsomhed. Det fremgaar endvidere af Justitsministeriets Udtalelser, at man til Arrestanternes Sysselsættelse kun kan finde Beskæftigelse af yderst primitiv Beskaffenhed, og at Aarsagerne hertil dels er de korte Straffetider, som umuliggør Oplæring ved vanskeligere Arbejde, dels Manglen paa tilstrækkelig uddannet Personale, som kan paatage sig en saadan Oplæring.

Paa Baggrund af det anførte vil man, selv uden nærmere Kendskab til Forholdene, kunne værdsætte den Indsats, der er ydet ved Indførelsen af Legetøjsindustrien i vore Arresthuse. De var hermed fundet et Arbejde, som ikke paaførte det frie Erhverv nogen Konkurrence, men tværtimod har erhvervet nyt Land for hjemlig Foretagsomhed. Det er en Virksomhed, hvis Udøvelse kun kræver ret primitivt og ufarligt Værktøj, som i Almindelighed ikke rummer Fare for Fængslernes Sikkerhed. Det er en Produktion, som i Kraft af sine mange Variationer formaar at fange Fremstillers Interesses. De simpleste Modeller kan selv den tungnemme paa forholdsvis kort Tid lære at fremstille, de vanskeligere Ting appellerer til den fingernemme og intelligente Fanges Opfindsomhed og Kløgt. Det er en Beskæftigelse, som Arresthuspersonalet forholdsvis hurtigt kan lære at lede og tilse. Endelig er Arbejdet fra A/S »Dansk Legetøjsfabrik«s Side organiseret saaledes, at Arresthuset til enhver Tid kan faa afsat sin Produktion.

Naar den danske Legetøjsindustri i Fængslerne nu fejrer 25-Aars Dagen for sin

Begyndelse, vil baade Ideens Fader og den Mand, der som Foretagendets Leder har været den utrættelige Forkæmper for Tankens videre Realisation, med Stolt-hed kunne se tilbage paa Resultaterne af de 25 Aars Virksomhed. Naar det med disse Linier har været Formaalet ud fra et penologisk Synspunkt at yde disse Mænd og deres Arbejde fuld Anerkendelse og Tilslutning, gøres det formentligt ærligst og stærkest ved at udtale Ønsket om fortsat Trivsel — og med et Blik ud i Fremtiden! — Ønsket om et udvidet Virkefelt. Det skal nemlig ikke være nogen Hemmelighed, at Straffeloven af 15. April d. A. trods alle Fremskridt for Fængselsvæsenet kun betød en halv Sejr. Saalænge Arresthusenes Organisation ikke er underlagt Staten, er dansk Fæng-selsvæsens Ordning ikke tidssvarende. Man har imidlertid Lov til at haabe, at Skridtet tages fuldt ud om 5 Aar, naar Sagen paa ny skal tages op til Overvejelse, og til dette Haab tør man i Fængselsvæsenets Interesse trygt knytte ogsaa det andet Haab, at den samlede Organisation af Arresthusenes Arbejdsvirksomhed da vil betyde et forøget Virke-felt for A/S »Dansk Legetøjsfabrik«.

Fængselsbetjent Heise, der leder Legetøjsarbejdet i Vridsløselille Straffeanstalt, foreviser Direktør Otto Larsen nogle nye Modeller

Bilen ankommer til Lageret i Vigerslev Allé med færdigt Legetøj fra Vridsløselille Straffeanstalt

*Ved Legetøjsarbejde i en Celle i Vestre Fængsel.
(En af Fængslets Funktionærer agerer Fangen)*

Ved Baandsaven i Skærieriet i Vigerslev Allé